

886.1/6.05

Владимир ЦВЕТАНОВИЋ

ЕПИСТОЛАРНА МОНОГРАФИЈА

Радован Поповић: **ВОЌКА НА ДРУМУ** (Живот Велџа Петровића), „Матица српска“, Нови Сад, 1987.

Радован Поповић се последњих година исказао као неуморни истраживач и трагалац, онај који за ширу читалачку публику пребирајући највише по преписци, уз коришћење јавних наступа, записа или сећања савременика открива живогописе наших књижевних великана. Далеке 1976. године објавио је књигу *Казивања о Андрићу*, три године касније *Живот Милоша Црњанског* (1979), следеће *Животопис Ива Андрића* (1980), две године касније појавила се књига *Истина о Дучићу* (1982) да би од 1984. године из године у годину објавио *Књигу о Цвијановићу*, *Изабрани човек или живот Растка Петровића* и најновију књигу *Воћка на друму, живот Велџа Петровића*.

Првих година Поповић је, као што се види, инсистирао на једноставном и тачном исказу у наслову књиге (*казивања, живот, животопис*), да би касније наслови имали два дела, али ипак са тачно назначеном одредницом да се ради о животу одређеног писца. Оваква промена се наметала сама по себи, јер је аутор у међувремену животопис претварао снагом уметничког пера у праву романескну форму. Ту је и епистоларни приступ којим се добија и на аутентичности, али и занимљивости и пружа обиље података на нов и интересантан начин. Израђујући особен приступ опису живота и рада појединих наших књижевних великана, Радован Поповић *утемељује специфичан облик епистоларне монографије*, која има и своју специфичну унутрашњу мозаичност и архитектонику.

И у овој необичној и у том склопу прављеној монографији о животу и раду великог несника и приповедача, есејисте и културног радника — Велџа Петровића (1884—1967) Поповић доследно, уз извесно побољшање, примењује тај већ опробани и њему драги епистоларни метод. То и чини да се ова књига чита као да је прави романескни текст и приступачна је ширем кругу читалаца. Поред аутобиографских текстова из Петровићевих *Сабраних дела*, како наводи на крају књиге у *Напоменама* аутор Поповић, многобројних изјава и интервјуа самог писца, исказа савременика, коришћена је и архивска граба, посебно из *Легата Велџа Петровића* у оквиру Музеја града Београда. Обиље разноврсне грабе и велики број писама, као и изјава пишчевих пријатеља и сарадника (посебно Младена Лесковца, Танасија Младеновића и др.) омогућило је аутору да изврши функционални и усмерени избор и тако „дроговори“ о овом нашем књижевном великану.

Уз један број до сада непознатих или делимично познатих текстова и писама, доста је и другог веома илустративног материјала који документаристички, али и занимљиво говори о једном богатом и дуготрајном књижевном трајању и присуству на овим просторима. Ту су и пис-

ма и преписка са најпознатијим писцима тога и нашег времена (Иво Андрић, Мирослав Крлежа, Десанка Максимовић, Густав Крклец, Бранко Попић), али и са многим другим личним пријатељима школским друговима и робацима. Попут вештог сликара Поповић слаже повезује и преплиће делове преписке са разним изјавама, записима, интервјуима, беседама и гради поступно целовиту слику о животу и раду овог писца. Додуше, по некада се омакне и који несклад и недовољна изнијансираност тог односа различитих података, али је у склопу целине све добило одређену хармонију и унутрашњу везу.

Осећа се и овом приликом поштовање личности и дела Вељка Петровића, човека и писца, који је у свом дугом и доста бурном животу знао да остане доследан и заљубљен у свој ужи завичај, али и у Србију, своју земљу и свој народ, у човека уопште.

Као пречанин и човек из Војводине он је до краја свога живота остао везан за свој крај, али је далеких година у првој деценији овог века знао да покаже и свој пуни родољубиви занос и да на томе истраје. Његово тешко детињство у Сомбору, школовање на мађарском језику, али и нераскидива веза са земљом и салашима оставило је прага у обимном књижевном делу. Али га је и условно речено нова средина (Београд) пред први светски рат добро прихватила и пружила му све.

Књига даје још много детаља из сложеног и доста тешког животног пута овог писца: прелазак преко Албаније са српском војском (1914), привремени рад после овог рата у Новом Саду и коначни премештај за Београд, избор за члана Српске академије наука и уметности (1925), али и прве године незадовољства. Ту су још и многи детаљи из његовог стваралачког пута после другог светског рата (рад у Српској књижевној задрузи, Матици српској, Народном музеју у Београду где је као управник и пензионисан), па до описа његовог старачког доба и последњих тренутака.

Радован Поповић још једном у низу животописа великана пружа најширем читалачком аудиторијуму свој романирани приступ и упознаје нас са животом врсног песника, приповедача и есејисте српског, који такорећи до последњег дана није испуштао перо из руку. Омогућује нам да Вељко Петровић буде ближи и препознатљивији и као човек и као писац.